

Előfizetési ár:

Vidéken: Helyett: Évfolyamra 2 f. 50 kr. Évfolyamra 2 f. 24 kr. Félévre . . . 5 f. 40 kr. Félévre . . . 4 f. 48 kr. Eladás egyes számonként nincs.

HETILAP.

Hirdetések és magánviták:

Hirdetések és magánviták minden izbeni tük, négy hasábos gar. beiktatással még 10 pkr. mond sora 3 p. kr. a helyegydj számítandó.

Az iparvilág, tudomány, művészet és szépirodalom köréből.

E lap szellemi és anyagi ügyeit illet minden levél a SZERKESZTŐSÉG-hez címzendő.

Bérmertelen leveleket csupán rendes levelezőinkől fogadjunk el. Kéziratokat nem küldünk vissza.

Megjelen e lap jelen ivnyi alakjában minden szerdán és szombaton dében.

Tartalom:

Az erd. gazd. egyesület évlapjai tárgyában. 10. — Kísérletek Erdély színészete történetéhez. IV. — Valami a szüretéről. — A sütötök mint kenyér. — Mit kell a megmérgezőseknél tennünk. — A kincs (Francia beszély Vége.) Gámán Zs. — Levelezés: M. Vársárhely. — Hírfüzér. — Nemzeti színház — Hirdetések.

Az erdélyi gazdasági egyesület évlapjai tárgyában.

Midőn erdélyi gazdasági egyesületünk hozzaszias álmából újra fölebredt, csak hamar költöttem vala sokakkal azon nézetemet, miszerint a választmánynak egyéb teendői közt arról is jó lenne gondoskodni, hogy ez egyesületnek multja iránt a közönség adatszerűleg felvilágosíttassék, vagy is, hogy lefolyt tiz éves életének s 1848 utáni tetszhalálának története megírassék s gazdasági évlapok, évkönyv, vagy más rokon cím alatt egy vagy több füzetben kiadassék, mely aztán a most feltámadott és munkálkodó egyesület által koronkint folytatlatni fogna.

Akkor azt mondták sokan: mig az aláírások meg nem történnek, e nézet valósitása függőben hagyandó. Eddigelő, úgy vélem meg-történhetek.

Akkor azt felelék némelyek: e facti historia kellemetlenségekre nyujthatna alkalmat, miket okosabb kikerülni, mint a részvénykelet nagy megcsökkenőit. Eddigelő, úgy vélem, a ki részvényt akart venni, bizonyára vett ha csak benn volt a hazában.

Akkor azt mondták: tudjuk meg előbb, mi lesz bevételünk, mennyi és melyek lehetnek teendőink, aztán majd e kérdés is figyelem és intézkedés tárgya lehet. Most mindkettő tudva van, hírlapilag ismeretes.

Akkor azt mondták: hiszen mindenki tudja, hogy a gazdasági egyesület marhakiállítás rendezett, ekeversenyeket tartott, jutalmakat osztott ki sat oly fényes eredményeket, mik buzditólag hatnának e jelenben, elő nem tudott idézni a csekély részvét miatt, jobb lesz e szándékkal felhagyni. A mikét ezután eszközönd az ujja született egyesület, ha kellő részvéttel lesznek a hazafiak, majd kinyomathatjuk.

Mindezen okok, részint mivel már megszüntek, részint mivel kevésbé megállhatók, engemet nézetemtől el nem térítének. Maig is azt hiszem, hogy a most ujonnan fölélt egyesületnek egyik fontosb érdeke, igazgató választmányának egyik sürgős teendője lenne a több évig fennállottnak munkálkodásait rendszeres egész gyanánt kinyomtatva a közönség elé bocsátani.

A legkisebb tanuló-sereg próbát áll ki év végével; egy átmenő s csak valamennyire rendezett színész-társulat számot ad játék-cyclusa bevégződésével működéséről; Magyarlonban a tudós-társaság, Kisfaludy-társaság, gazdasági és természettudósok egylete sat. évi működéseik eredményét rendszeresen összefűzik s füzetekben vagy önálló könyv alakjában koronkint kiadják. És az ott oly szokottas, oly természetes dolog, hogy a mint mindenki azt az egyesület iránti bizalom egyedüli kezessítvényének, úgy az egyleti titkárságok és választottságok az egyesület és nyilvánosság iránti legelső tartozásnak tekintik, mit nem teljesíteni megbocsáthatlan hanyagság

sőt hűnös önmegfeledkezés lenne. Vérébe ment át ez idves szokás testvérházank kicsinyének nagyjának. Várva várják az illetők az évszakok és évek eltelését, hogy számot adhassanak a nemzet szellemi és anyagi kincséveli sáfarkodásukról.

Nem is lehet ez másképen. Nyilvánosság nélkül nincs egyleti bizalom, siker nélkül kihal a legjobb kebelből is bár minő ügy iránti lelkesedés. Erre szólók az évkönyvek.

A hírlapi közlések hiányos pótszerei a summás és rendszeres értesítésnek. Am mert a hírlapból számok vesznek el, néha nem is küldik, néha csak a tizediket olvassa el kivált a falusi ember, s a legérdekesebbet többnyire észre sem veszi; de rövidke is szoktak lenni a hírlapi tudósítások, függök a titkárt ilyen vagy amolyan kedélytől, a szerkesztő szeszélyétől, a lap oconomiajától sat.

Az is gyenge mentség, hogy kevés felmutatott eredmény bizalmatlanságot támaszt az egyesület iránt; mert az oknak az okozattal együtt kell járni, a bajnak forrását kimutatni, az eredménytelenség okozóit, legyenek azok a szerkesztet vagy egynek, kijelelni: akkor lehellen, hogy önálló és az ügyet szívén viselő ember az egyesület munkássági sikere iránt elcsüggedjen.

Egyik tekintélyes görög bölc iskolának első tanczikke volt: ismerd meg magadat. Ez illik az egyesületekre is. Mig valamely egyesületnél eredménytelenség van, mindig hibát kell gyanítani az emberi értelemnek. Nevéen kell nevezni e hibát, kimondani, felmutatni a kör kútféjét; különben nincs javulás. Vagy a kezelés, az igazgatás volt rossz, vagy a központosított anyagi erő a kiltzött célok arányához képest kevés, ha egy intézetnél kevés siker látszik — harmadik alig képzelhető. Napfényre kell tehát hozni. Ez egyedüli biztos orvoszer.

Az erdélyi gazdasági egyesület — ha jól emlékszem — 1844-n született, 1854-n ujja alakított. Sajnálatos lenne, ha e tiz év lefolyása alatt annyi jót sem eszközölt volna, mi a hazafi lelkét legalább aránylag megvigasztalta, megnyugtassa. Részemről akármely gondolható esetben elengedhetlen kötelességnek tekintem, hogy ez évekről adatszerű kimutás, évlap vagy évkönyv jelennek meg az illetők által, melyből az ujonnan felélt gazdasági egyesület tagjai és választmánya állathassa, s az egész nagy közönség nyilvánlag meggyőződhekk a felől: miket eszközölt a volt egyesület, és miket mulatott el? mennyi ereje volt a részvényekben, mennyi hiánya az igazgatásban? minő célokot és mennyiben ért el, vagy hol és miért szenvedett hajótörést? mennyi volt az általa forgatott pénzbeli és szellemi tőke valósággal és mennyi csak papiron?

Ha a hajós nem jegyzi meg a szirtet, mely hajóját szétzúzta, hogyan kerül ki adandó alkalommal? Ha nem constatirozzuk a mulatokat, hogyan igazodunk el a jövő iránt?

A legutolsó koldusnak, a legkisebb csecsemőnek, mely emberi társaságban élt, halálakor fölelegetik ilyen vagy amolyan életét. Hát egy egyesület, mely több évig fennáll, nem tudott volna egy pár ivre terjedő telt- emléket alkotni önszámára?

Terjeszse ki azért az erdélyi gazdasági egyesület munkás választmánya becses figyel-

mét e tárgyra is. Eszközölje megelőzőjének életírását: hátha okul belöle egyeslet és közönség; ha semmi egyéb nem is, egyleti és irodalmi történetünk egykori egybeállithatása mulhatlanul kellékeli, hogy az erdélyi gazdasági egyeslet korábbi évekről működése eredményét egy egészszé öntve summás alakban bírjuk. Nem járna ez sok költséggel. Egy két ivet maga a titkárság is összeállithat, kivált ha a választmány egy-két kinevezendő tagja által segítve lenne. A nyomtatás szintegy kevés költsébe kerülne. A tények ezen tükörébe nézni — erősen hiszem — hasznos és épületes lehetne!

Kísérletek

Erdély színészete történetéhez. (Második közlemény.) IV.

1824-ben a dráma és énekes népszínmű diadalai közt végződött be a haszonbéri év. A színház visszanyerte hitelét, közönségét.

Hazánk lelkesebb fia elkergettek láták az időt, hogy n. színházunk rendeltetéséhez képest kezeltekk. E végre a magasabb körökben egy részvényes társaság alakult, mely annyi pénzt ajánlt fel, mennyiből haszonbér s e mellett a társaságnak szükségelt havi díj, és kellekek fedeztessenek. E szép tervet b. Wesselényi Miklós és gr. Kemény Miklós jelenté az illetők nevében a választmányának, mart. 27-én.)

A társulat megalakult. Kik voltak valósággal tagjai, megmondani nem tudjuk; annyit még is kivehetni, hogy az említettek kivül, egyik munkás tagja volt még gr. Vas Imre. Látható tagjai pedig valának: főkörm. tanácsos b. Nalácz József, ki a pénztárra, főisp. hortartó gr. Vas Imre, ki a zenére, és P. Horváth Daniel, ki a színpadra leendő felvigyázást vette át.)

E társulat 1824. máj. 30-kán a színházért 1000 forint haszonbért ígért. A kötlevel megköltetett. S aug. 16-án a színház kezelését megkezdette.

A triumviratus közös kormányzása sem volt szerencsebb a több közös kormánynál. P. Horváth D. szakmájéről csakhamar lemondott, s oly helyettst nevezett, ki lágságával a dolgok rendjét csakhamar felzavarta. Rendtelenség, pontatlanság, zavar jött napi rendre. A jövedelem csökkeni kezdett; de azért a havi díj a részvényesektől a legpontosabban fizettetett. A színészek rendtelensége átcsopott a jellemtelenségbe, jutalomjátékaikat úgy állíták ki, hogy tömött színházuk volt, mig ellenben a rendes játékrend elhanyagoltatott. Minden színházat a rendkívüli zsufolt házak, s nem a rendes folyam tart: itt azokat a naponta hanyagabbá vált színészek húzták be. S a kegyeltetés két éve, melyre a részvényes társulat a színházat kivevé, annyira kimeríté a közönség és a részvényes társulat túrelmét, jószágát, hazafiérzetét, hogy a részvényes társulat a társaságról segédkezét visszavonta.

A társulat két évi haszonbér becsülettel kiltől. S ugy látszik visszalépett. Azonban

1) Színházi jegyzőköny II. 377. l. 2) Könyves 118. l. 3) Ugyanott 119—20. l.

Nalaczi, mint a társulat pénzügyi vezetője, a köllevelet fel nem mondván: saját felelősségére indula meg az 1827-ki szinziak. De ezen proteclio nem tartható fenn a szintársulatot, minek következtében a társaság b. Nalacziól könyv- és ruhatarunkat kinyerve 1828. tavaszán Magyarországra indula.

Igy végződött el a négy év, mely a részvényes társulat korszakának mondható. Kezdeté dicsőség; végzete a színház pusztán maradására.

Az elhagyott színház részére új árverés hirdettetett. Udvarhelyi Miklós színész, a volt részvénytársulat alhasznóbérleje lépett fel újlag szinpadunkra: 1828. sept. 23-án 720 forint díj s Anakarsis lelkes fordítója Deák Fülöp Sámuel jótállása mellett, három évre szerződött.

E volt az első társaság, mely minden pártfogás nélkül indult siktengerre.

Hogy e társulat Kolozsvár igényeit ki nem elégíté, bizonyosága az, hogy a főkormányisz. 1829 sept. 29-éről a választmányhoz leír, hogy a színházat és társaságot szervezze, egyszerűsind e szervezés vezérfonalául egy dolgozót küldje le, melynek alapeszméje 16 szinész külföldön levő kiképzetése körül jár, mit 16 uri család vállalna el. *)

A választmány, mely a színház ügyét közelről ismeré, boldognak érezte volna magát, ha a színházat üresen megtarthatja, annál kevésbé volt reménye ily magas tervekhez. Hasznóbérlelő a kamatot nem fizetvén, a városról felvett 12 ezer forint executión állt. E pénz kiteremtése körül sürögött most minden gondolat.

Udvarhelyi két évnél tovább nem tartatá magát. A harmadik évre, kezesse D. Fülöp S. a színházat Erdély vidékein mulatott Keszti József társulatának adá át, hogy üresen ne uljon. Később P. Celestin és Székely J. Vásharhelyről ide jött s a két társulat egyesítette magát. De a két társaság összesen is csak népség katonaságot birt, mely emésztett, de nem birt elégséges tagot, mely közönséget csináljon. S így 1831 telének közepén el kellett oszolniuk. *)

Ily silányul ütven ki a proteclio nélküliség; színészelnk ismét pártfogókat kerestek. P. Celestin kísérté meg szerencsésjét, s gr. Bethlen Domokos és gr. Wass Imre neki a hasznóbér fizetését megajánlá, s így a színházat 1832-ben, három évre, 720 ftért kivette.

Erős társaság lépett fel, kik között ott látjuk a később pesti hősokeket: Egresit, Szentpéterit, Udvarhelyit, Szerdahelyit, Déryné, ott az öreg Jancsót. *)

Az opera is fellép szinpadunkra, mit a kassai dalszínész társulat hoz ide, Tancred, Fradivolo, Sevillai borbély Zámpa féle darabokkal. *) Elénk színvilágunk lön, mit az 1834-i izgalmas országgyűlés még élénkebbé teve.

E hasznóbérlet vége egy korszakot végez be színházunknál, az évi hasznóbérlet korszakát. 1835 őszén Páli Elek, a színházat est-számra fizetendő hasznóbérrel vette ki, melyen mostan is foly. Csak hogy ő estvéjét 2 pfrtal fizette. E 2 pftok bevezetésére Schütz József et kérék fel, ideiglenesen, mely ideiglenesség aztán a mult évig tartá.

Páli, tavaszig, 1836 tavaszáig volt itt. Itt léte alatt a halál még egy döntő eseményt idézo fel: Szentkirályi Mihály, a választmány 1811 óta volt jegyzője, 1836 febr. 7-én megholt. Helyébe a főkormányiszák apr. 6-án Farkas Sándort, az északamerikai utazót nevezte ki. Kövály L.

Valami a szüretéről.

Bármi kedvetlen előjelek rettenték is szülogazdinkat az elmúlt nyár napjain egy kedvező szüret lehetőségei iránt, mindazáltal an-

*) II. Jegyzőkönyv 430-32. l.

*) Könyves 121 l.

*) Nemzeti Társalk. 1833. II. 410-12.

*) Nemzeti Társalk. 1833 II. 48. l.

nak végnapjain oly sikeresen s kedvezőleg hatottak szülotermésünkre, hogy főként a fentebbi hegylodakok s hegytetőkön, ha nem is gazdag, de még is jutalmazó szüretre számíthatni. Mindazáltal e kecsgetető reményben csak azért, hogy az idő kedvezőnek látszik, korántsem kell a szüretelést halogatni, nehogy abból azon kár következék, mit például tavaly szinte hasonló időjárási körülmények közt magoknak némelyek elbizottság által okoztak. A szülo, ha a hideg évszak beállásakor annyira elkészülve nincs, hogy a szüloszemek még meg nem lágnyultak, nem edesek, ugy savanyun maradnak, s mihelyt állandó esős idő következik, néhány nap alatt megrohadnak. Mikor tehát jobb idő változást nem várhatni, a szüretelést sietni kell, ha ellenben a szülo annyira elkészült, hogy még edes is, még kedvetlen időben sem romlik el, mivel a már kiképződött cukoranyag a rothadásnak ellentáll, még a kihasadt szüloszemek is a bekövetkezendő szép napokon megszáradnak, s így annál jobb borra számíthatni, mentől tovább halad a szüret, mentől száradtabbak a szüloszemek. Igaz ugyan, hogy kevesebb bor kerül ki a sajtóból, de annak jóságá elegendőleg ki fogja pótolni azon kárt, mit a benne lévő vizgöz elgőzölgése által netalán okozni látszik. A szüloszemek összekuporodása által kétségen kívül a vizrészek repülnek el, mit veszteségnek épen nem tarthatni, s ebből mi kevés ugyan, de jó s becses, mindig több nyereséget várhatunk, mint abból, mi gyengébb s becselenebb.

Ez okból, mikor nagy halmazatok vannak, vagy ködök uralkodnak, lehetőség nem kell szüretelni, mert akkor több borra számíthatni ugyan, de az csak a bor jóságá hátrányára, s így annak ára csökkentésére történik. Az időelőtti szüretelésben sincs semmi haszon, mert akkor keveset ad, s az is becsellen. A bor annál jobb lesz, mentől szárazabb a szülogerezd szára és számei, és mentől kedvezőbb száraz napok járnak.

Legyen meggyőződve kiki, hogy minden meleg őszi nap a bor jóságát egy fokkal neveli, mi nem kevés nyereséggel biztat. Jelenleg kedvező őszi napjaink járnak, és szülogazdinknak annál kevesebb okuk van most a szüretelést siettetni. (Presse.)

A süto-tök mint kenyér.

A szükség törvényt ront, s olykor nevezetes fölfedezéseket tesz, s ki hinné, hogy a szükségnek is jó következtései vannak mint olvasók a Hetilap utján „A jelen háboru hasznai” című czikkéből is. Példa erre, mit alább elmondandó lesznek.

Egy nagynéném a mult évben fogja magát, s kertjében nagy mennyiségben termelt süto-tököket mindegyik felhasználja kenyérnek... A kenyér, mit ebből süttet, annyira jó volt, hogy egy hirneves orvos is jóízű falatozott belőle, s elismerőleg nyilatkozott róla. A mi legnevezetesebb, annyira szaporítá kenyérét nagynénémnek, hogy huzájából eladott, holott előbb félt, nem fogja megérhetni vele aratásig.

Ez esemény, melynek tanuja voltam, arra a gondolatra vitt, hogy közöljem, s így másoknak is hasznára legyen a jelen szük, és fellelte drága kenyér idején. Kezelése, mint utána tudakoltam, a következő: — Felvágva a süto-tököket le kell annak külső keményebb héját vágni, a magokat belsőjéből kiszedni, s szeletenként egy fazékba tenni, s annyi vizet hozzá, a mennyit felveszen, s ezt főzni a mig lágú lesz... Tíz kupa megszáttal liszthez mint egy öt kupányi megfőzött süto-tököt kell alkalmazni, s tíz fertály vizvel azt megdagasztani, s mint szokás a sütésnél a többi tételket végezni. Erejét a tészta e vegyítéssel nem veszíti, azt sokat szaporítja, s sokkalta jobb kenyérrel ad mint a pityókával vegyített ilyféle kenyér. A cseléd-kenyérnél még nagyobb

mértékkel is alkalmazhatni a süto-tök részt, mint fennebb mondom.

Ennyiből áll az egész, s igen ohajtanám, hogy a Vasárnapi Ujság is e sorokat lapjain közlé tenné, s így mentől többen tanulnak meg e közhasznu dolgot. Közli Fogasi.

Mit kell a megmérgezéséknél tenniük.

Födolog a mérget mentől előbb kivenni, vagy terjedését megállítani; s a mit kivenni nem lehet, árthatatlanná tenni. A sietség leg-többet segít; a mérgezettre nézve mentől előbb annál jobb. Gyakran megtörténik, hogy járatlanság, tudatlanság miatt, a szenvedőn ideje korán nem segítnek, vagy a nagy félelem és szorongatás miatt vele okatlanul bántanak.

Első szabály: a lélek jelenlétét s nyugalmát el ne veszesszük. Az lácson hozzá tús-tént, és tegye meg a szükséges rendeleteket, ki lélekjelenlétét megtartotta. Mikor a mérge a gyomorban van, első teendő a hánytartás; kivált ha a szenvedőnek arra hajlama látszik; vagy ha már hányni kezdett, azt elősegíteni. Ezt legjobban elősegíti a lágymeleg viz, vagy ha nyeldeköljött tolluval ingerlik; legjobba a hol van, a páva farktoll, mert puha; s mivel szép, a gyermek is inkább engedi torkába vagy alább is ledugatni; ha idő van, faolajjal vagy zsírral meg is lehet siktítani. A beteg orrát be kell fogni, mikor a tolluval hányásra ingerlik, s a tollat csendesen forgatni kell, míg hányni kezd. Tojásfejét is kell közben habba verni. Továbbá, tiszta szappannal szappanvizet csinálni. Össze kell czukrot, ecetet, olajat, tejet, vaját szerkesztetni; túsztét jó erős fekete kávé kell főzni; zab, kása, lenmag, vagy bármilyen egyéb liszből hig nyálkás keveréket csinálni. Mind-ezek a hányás előidézésére és siettetésére valók.

A hányásra erőltetés közt figyelmeznii kell mi a betegséget okozó mérge. Néha a hirteleni betegségeknek minden igaz ok nélkül mérgeztést gyanítanak. Vigyázni kell tehát, miként áll valójában a dolog, s ha az ember a mérgezés iránt bizonytalan, a dolgot nem kell elhamarkodni. Bizonytalanság esetében sok eszköz lehet kár nélkül alkalmazni; s addig kell folytatni mig az ember megbizonyosodik. Bizonyosan mérgezésre gyaníthatni, ha hirteleni heves események fordulnak elő, mint alább láthatni, kivált, ha mindjárt vagy nem sokára történnek, miután a beteg valamit ett vagy ivott. Még bizonyosabb, ha az étel, ital, valami idegen, szokatlan nemű volt. Puhatozta tehát ki a betegőt vagy a körüllevőket, hol, kikkel volt utolszor, mit ett, ivott, s többféle. A mit hányt, ugy az étel, ital maradványait tartsa meg. Még ha már elemésztettek, elsenyvedtek is; mert az ásvány-mérget benne akkor is feltalálhatni. Rajjon mindent egy edénybe, keverje s rázza össze, mentől jobban csak lehet, aztán töltsen belé jó erős pálinkát. Azután orvossal, gyógyszerészszel, vagy más ahhozértó egyénnel vizsgáltsa meg.

El nem kell felejtteni, hogyha a mérgezettnek sok mindent összezagyalnak, vagy vele hebehurgyán, szeleburdin bántanak, az annak könnyen halálóssá válhatik. Fontolva, s rendszeren kell tehát vele bánni, nehogy a segítség helyett halálát okozzuk.

A kincs.

Francia beszély.

(Vége.)

Egyébiránt ez önmegtagadás naponként könnyebbé lön. Az ember hasonlít egy bajóhoz, a melynek vitorláit a szenvedélyek; ad-játok át a világ viharainak, s elsüllyed annyi ellenkező ár és szikla közt; de ha a józan ész kormányozza: a hajózás kevésbé lesz veszélyes, s ha a kiválasztott helyen a szokás horgonya van lebecsátva, nincs mitől rottegni többé.

Igy rendese... azon ar... napi sz... nyugalm... nélkülöz... mindig t... ujból ba... Csak az... kozásai... létet ün... lepetést... séget m... vonzalm... részle... észre, h... oly kecs... kikerült... gesbbé... revette... zolt; a... volt egy... ténél Ró... nyerni, a... élelmódj... vágyásat... nek, so... nem tart... közé, ha... egy oly... zé tért.
— Min... Károly r... csak ész... átengede... azon hul... lőre vag... lőt titok... ő nem é... godtabbn... pán Róza... időtől ke... s az éle...
A b... szöve, m... helyett h... eszközn... mellékes... felől aka... nozva va...
Egy... mig Vinc... vegtek. M... beszéget... becsülete... helyét, h... magány...
— I... e földön... az öreg... vidáman... felett Ró... bak irigy... Károly... tal leány...
— T... ressen, R... mésetese... mosolygv... ohajtani, roly élén... vadba ke... edes báty... ban. —
A ki... ké magát.
— O... tom, edes... oly rég... mindig v... nagybátya... telenül ki... miként én... érzés; it... gyelmezte...
A fi...

tők részt,
ohajtanám,
tat lapjain
tanulnak
Fogasi.

eknél

b kivenni,
it kivenni
etéség leg-
ntől előbb
gy járat-
ddón ideje
élelem és
bánnak.

t s nyu-
hozza tús-
deleleteket,
a méreg
ytatás; ki-
a látszik;
lősegíteni.
viz, vagy
jobb a hol
ível szép,
a vagy a-
vagy zsir-
át be kell
erlik, s a
ynyi kezd.
erni. To-
t csinálni,
jejt, vaját
kávét kell
ni egyéb
ni. Mind-
ére valók.
mezni kell
a hirtel-
kül mér-
miként áll
rezés iránt
markodni.
lehet kár
tatni mig
san mér-
ves ese-
hatni, ki-
örténnek,
ott. Még
i idegen,
ki a he-
ekkel volt
mit hányt,
meg. Még
is; mert
feltalál-
keverje
ebet, az-
után or-
ahhozértő

érgezett-
agy vele
z annak
s ren-
a segít-

aponként
y hajó-
ek; ad-
ed annyi
a józan
lesz ve-
a szokás
retteg-

mon illi

Igy volt a fiatal munkással is. A mint rendesebb életet kezdett folytatni, kedélye is azon arányban változtatta irányát. Az egész napi szakadatlan munka édesbé tévé éjei nyugalmát; s czimborái tomboló társaságát nélkülözve, nagybátyja s unokahúga körében mindig több örömet kezdett lelteni. Ez utóbbi újból barátságos nyájassággal közelített hozzá. Csak az öreg Vincze s Károly lévén foglalkozásai tárgya, sikerült neki minden együtt léteit ünnepélylyé varázsolni. Mindennap új meglepetést készített, valami kellemes előzékenyiséget mutatott unokabátyja iránt, a mi ennek vonzalmát gyöngéden s észrevehetlenül éberszél irányában. Károly meglepetve vette észre, hogy unokahúgában oly tehetségeket, oly kecsket talál, a melyek azelőtt figyelmét kikerültek. Róza észrevételül mindig szükségessé vált reá nézve. A nélkül, hogy észrevette volna, élete célja egészen megváltozott; a Vinczétől ígért kincs reménye nem volt egyedül rugója a munkára; minden tétlénél Rózára gondolt; tetszését akarta megnyerni, neki kedvesebbé lenni. Ujon kezdett életmódja lassanként kiölti hatalmas nagyra-vágyását; a boldogságot sokkal egyszerűbbnek, sokkal közelebbnek látta; paradicsoma nem tartozott többé az „ezeregy éj” regéi közé, hanem egy kis kórnek látta azt, melyet egy oly lény népesített, a ki két karja közé tért.

Mindez azonban a nélkül történt, hogy Károly magának megmagyarázni tudta, vagy csak észre is vette volna. A fiatal munkás átengedte magát érzelmeinek a nélkül, hogy azon hullámokkal gondolt volna, a melyek előre vagy hátra vivék. Átalakulása önmaga előtt titok volt, csak környezői vevék észre; ő nem érzé magát átváltozottnak, csak nyugodtabbnak, boldogabbnak. Érzelmei közt csupán Róza iránti szerelmét látta újnak; s ez időtől kezdve belévegyíté azt minden terveibe s az életet csak vele tudta képzelni.

A boldogságnak ez új eleme, jövőjébe szöve, minden tervét módosította. A milliók, a helyett hogy végcélként álljanak előtte, csak eszköznek látszának; reményei fontos, de csak mellékes részének néz azokat, s csupán a felől akart tisztába jöni, ha szerelme viszonzva van-e?

Egy este fel s alá sőtált a kis szobában, míg Vincze s Róza a kandalló mellett csevegtek. Mindketten a Károly első mesteréről beszélgettek, a ki harmincz évi munkás és becsületes élet után, épen akkor adá el műhelyét, hogy nejjével a falusi élet nyugalmas magányába vonuljon.

— Ime egy boldog házaspár, a kik még e földön fel tudak találni a mennyet, mondá az öreg katona; mindig egyetértésben, mindig vidáman s mindig munkásan éltek! — Igen, felelt Róza meggyőződéssel; a leggazdagabbak irigylhetik sorsukat.

Károly épen e szakálnál érkezett a fiatal leányhoz s hirtelen megállt előtte.

— Tehát te azt ohajtod, hogy férjed szeressen, Róza? kérdé őt megnézve. — Természetesen... ha... viszonzá a fiatal leány mosolygva s elpirulva. — Ha alkalmad lesz ohajtani, akarád mondani, nemde? folytatá Károly élénkebben; ha akarod, ez csak egy szavamba kerül. — Egy szavamba? minő szóba, édes bátyám? kérdé Róza mind zavarodtabban. — Hogy nóm akarsz lenni! viszonzá a fiatal munkás.

A kis leány arczán meglepetés tükrözé magát.

— Oh! ne hozzon zavarba e nyilatkozatom, édes Róza, folytatá Károly gyöngéden; oly rég akartam ezt tőled megkérdeni; de mindig vártam, bizonyos ok miatt, a melyet nagybátyánk ismer. Azonban látod, önkénytelenül kitört belőlem... s most légy őszinte miként én; ne titkolj el semmit, mond ki, mit érzel; itt van a mi jó nagybátyánk, a ki figyelmzel, ha helytelenül mondunk.

A fiatal ember e közben unokahúgához

közelite s kezét kezébe szorítá; szava reszketett, szemei nedvesek voltak. Róza az örömtől reszketve, szemeit lesüté, s az öreg katona félig gyöngéd, félig csintalan mosolylyal néze reájok.

Végre megfogá a fiatal leányt, s gyöngéden Károly felé taszítva, viláman mondá:

— Na, hát beszély, kis bohó!

— Róza, egy szót, csak egy szót, kérlek, szólt a fiatal munkás, a ki folytonosan kezében tartá unokahúga kezét; elfogadsz-e férjednek?

Róza alig hallható „igen”-nel rejté fejét a fiatal ember vállára.

— Ej, ej, kiálta Vincze térdére ütve, de de nagy bajba került e szót kimondani... Kezeiteket ide, kezeiteket, s öleljetek meg. Na ma este megengedem, hogy még csevegjetekek együtt, holnap aztán komolyabb dolgokról beszélünk.

Más nap reggel az öreg Vincze valóban külön fogá unokaöcsését, s tudatá vele, hogy az utazásra szükséges pénz együtt van, s akkor indulhatnak Spanyolhonba, a mikor tetszik.

Károlynak, e hír a helyett, hogy öröme ragadta volna, fájdalmas szorongást okozott. El kelle hagynia Rózát azon pillanathban, mikor vele maradni oly édes lett volna; egy hosszú, terhes, bizonytalan utra kelnie, a mikor otthon boldogság vár reá! A fiatal ember szinte megálkozta a milliókat, a melyekért oly messze kelle menni. Mióta élete érdeke megváltozott, kincsévégyé különösen alább szállt. Miért kellett neki annyi pénz a boldogságra? hisz már feltalálta azt.

Azonban mit sem szólt bátyjának, s magát késznek nyilvánította az utra.

A vén katona magára vállalta a készülletek megtételét; e célból több nap egymásután kijárt Rózával; végre jelenté Károlynak, hogy még csak jegyet kell váltaniok a gyorskocsira. Róza nem lévén hon, kérte unokaöcsését, hogy e tárgyban menjenek együtt, s s minthogy a közelebbi napok fáradozásai sebeit fájoalmasokká tévék, bérkocsiba ültek.

Vincze gondoskodott volt néhány oly hírlap szerzéséről, a melyekben közlemények voltak a Duero partján elásott pénzekről; a mint egyedül volt öcsésével, átadá neki, hogy nézze meg, nincs-e bennök oly utasítás, a melyet hasznukra fordíthatnának.

A fiatal ember előbb a már ismert részletekre bukkant, azután azon közleményre, miszerint a spanyol kormány az átadásra engedélyt adni megtagadá, végre olvastá, hogy néhány kereskedő Barcelonából több sikertelen ásatást tétete. Már azt hívé, kifogyott a közlésekből, midő szeme egy levelet akadt meg, a mely alá e név volt írva: Dufour Péter.

— Dufour Péter! ismétlé Vincze; így hívták a század irnokát. — Valóban, így írja magát alá, viszonzá Károly. — Az isten bocsásma meg! azt hívem, e jó fiu a más világon van... Lássuk, mit tud mondani ez ember, a kihez a százados oly bizalmas volt...

Károly felelet helyett felkiáltott. Azalatt átfutotta volt a levelet s arca egészen megváltozott.

— Nos, mi baj van? kérdé Vincze nyugodtan. — Mi baj? ismétlé a fiatal munkás, hát csak az, hogy ha e Dufour igazat mond, utazásunk szükségtelen. — Miért? — Mert azon ládákban nem pénz, hanem löpor volt!

Vincze öcsésére nézett s nagyot nevetett.

— Ah! tehát löpor volt bennök, kiálta; most értem hát, miért szedtünk töltényeket azon ládákban, mielőtt elástuk volna — Ön hát tudta! vágott közbe Károly. — Minthogy láttam! felelt az öreg jókedvűleg. — De akkor... ön megcsalt, kiálta a fiatal munkás; ön nem hihette, hogy oda milliók vannak elásva, s önnek ígéréte csak rászédés volt. — Nem rászédés, tisztá valóság, viszonzá a vén katona komolyan; én kincset ígértem neked, s megkapod; csak hogy nem megyünk érte Spanyolhonba. — Mit akar ön mondani? — Mindjárt megtudod.

A kocsii épen egy bolt előtt állt meg; a két utas leszállt s belépett; a fiatal munkás legelső mestere könyvkötő műhelyére ismert e boltban, de egészen megújítva, kifestve s minden szükséges műszerrel ellátva. Már épen magyarázatot akart kérni a felől, a mit látott, midőn szemei a tulajdonos nevére estek, a mely az iroda ajtaja felett állt aranybetűkkel. Saját neve volt. E pillanathban megnyílt a bolt hátulsó ajtaja: s ő egy csinos szobát látott, s abban terített asztalt, a mely mellől Róza mosolygva inte neki, hogy lépjen be.

Vincze ekkor feléje hajlott s kezeit megfogva mondá:

— Ime a kincs, a melyet ígértem; jó mesterség, a mely elart s jó feleség, a ki boldoggá tesz. A mit itt látsz, a te keresemnyed s tiéd. Ne haragudjál, hogy megcsaltalak; nem akartál in ni a boldogság poharából, s én úgy tévék, mint a dajka, a ki a csecsemőtől visszszatásított poharat mézzel keni meg. Most, miután ismered s izeléd a boldogságot, reméllem, nem fogod visszautasítani.

Gámán Zs.

LEVELEZÉS.

Maros-Vásárhely oct. 1.

Elhangzottak a sirva vidadó Salamon zenekörének utolsó kedves hangjai is, a melyre néhányan tegnap összegyűlekeztünk volt. Elhallgattuk volna őket sokáig még, de határa van az élv s örömeink is. Salamon megígéré, hogy székelyföldi utjából fölveszi a vak hegedűt, Lajit is, és akkor az ő czimbalmosával bejárhatja még az operencziákat is. Szében és Brassó felé veszik utjokat s úgy kerülnek a Székelyföldre... Szerencse kísérije, s messze földre menjen hírok nevék azokért a bűvös, bájos hangokért.

A mult vasárnap az ev. ref. megye részéről papi kinevezés történt; a kinevezett pap a „Philosophusok, és philosophia historia” szerzője, Péterfi Károly lett.

Egy pár photograph is mulat városunkban, s gondolhatni, hogy sokan megragadják az alkalmat, s örökítik vonásaikat az unokák számára. Fog...i.

H I R F Ū Z É R.

Kolozsvár oct. 13-án.

** A házi zenekör megalakult, s f. hó 15-kén adja első hangversenykét. Örvendünk, hogy a zenészet elriasztott geniusa e tért is elfoglalja. Ha rá gondolunk, hogy az 1819-ben felállt conservatorium, melynek a zenekör szülöttje lett — mennyi jótékony befolyással volt szelidebb érzelmeinkre: lehetlen a mai örömmel össze nem kapcsolni azon édes reményt, hogy a zenekör törzsfeje — a conservatorium is — még egyszer fel fog virágozni. A zenekör a tespedni indult conservatorium ellenzékekép szakadtott vala ki; ohajtánók, hogy most már a conservatorium a zenekör ellenzékekép még erőteljesebben ébredjen fel alomkorságából. — Az előadások vasárnapokon délután 3—5 órakor lesznek, s a választmány régi tagjait s minden zenebarátot szívesen lát.

* Brassóban e hó 8-kán délután valóságos nyári zivatar volt dörgéssel és villámlással. A hirtelen megáradt víz a hidakat s utakat több helyt megrongálá, s ép oly hirtelen lefutott. Más nap tiszta, de hideg idő volt.

— Az austriai vasútak építésével multévben mintegy 17,000 ember foglalkozott, mig ez évben 35 ezernél több munkás dolgozik e czélra.

— Bulyovszky Gy. Schiller „Orleansi s zű” drámáját újból magyarra fordítja, mert a régi fordítás kissé avult nyelvű.

— A budai hegyek közt újból fedeztek fel keserű forrásokat.

— A galacziakra nézt sept. 25-ke nevezetes nap volt. Tizenegy hó óta e napon láttak újból austriai gőzhajót kikötőjökben.

— Bécsben a múlt év folytán összesen 18,614 egyén halt meg, 9859 férfi, és 8755 nő. Legtöbben haltak el tüdő- és aszkorbán.

— Az epemirigy Frankhonban e hó elsejéig hivatalos kimutatás szerint 91,715 egyént ragadott el.

— Minthogy a sok esőzés Lombardiában a gabonaaratásnak igen ártott, a milánói tudományos akadémia 1000 darab lira jutalmat tűzött ki annak, a ki czélszerű módot ajánl a gabona mestereséges megszáritására.

— A pesti nemz. színház nyugdíjintézete jótékonyágában e hó óta Lendvay és Kovácsné is részese. Az elsőhez remény van, hogy egészsége teljes helyreálltával még új diadalokat fog aratni.

— Arad szőlőiben a szüretet be van végezve. A termés mennyiségre nézti középszerű, minőség tekintetében jó. A szomszéd hegyeken a szüret felsőbb rendelt következtében e hó 16-káig el van halasztva, a mi a bor jóságára nem marad kedvező hatás nélkül.

— Mily óriási költségeket követel a háboru, kiténik azon hivatalos kimutatásból, mely szerint Törökország a folyamatban levő harcz két éve alatt 3000 millió piastert költött hadseregére.

— Vahot Imre „Képes házi barát” cím alatt a nép számára oktatva mulattató füzeteket fog kiadni, melyek elseje jövő hónapban jelen meg.

— Komáromy Ferencz különböző lapokban eddig megjelent novelláit egybegyűjtve adja ki.

— Azon esetben, ha a harcz a jövő évben is úgy folya, hogy a Dunát az oroszok tartanak elfoglalva, a dunagőzhajózási társulat azon intézkedést szándékozik tenni, hogy az utasokat és árukat Czernavodától Küstendseig szállítja s innen tartja fel a közlekedést a feketetengeren Konstancinápolylyal.

— Az oktatásügyi ministerum rendelete következtében a pesti állatorvosi intézetben a tanfolyam 1855-56-tól kezdve három évből fog állani.

— A pesti egyetemen az előadások e hó 9-kén kezdődtek.

— Biztos hír szerint a kereskedelmi és iparkamáráról szóló törvény újabb vizsgálat alá fog kerülni.

— Az arany és ezüst pénz 1855-re új bélyeggel fogják verni, a melyen Ő Felsége mellképe találó hasonlatban látható.

— A párisi világiparműtárlat épülete hatalmasan készül. A londoninál nagyobb lesz. Területe 339,416 négyzetölböt fog tenni.

— A triesti kereskedelmi és iparkamara küldöttséget indított Bécsbe, a mely sürgesse a vasut gyors továbbépítését Leibachtól Triestig.

— A sertés szállítások Magyarországból Hamburgba újbán elkezdődtek még pedig nagymennyiségben. Ugy látszik e piac már meg van nyerve Magyarországnak.

— Közlebről meg lön újítva azon 1802-ben kelt rendelet, hogy a holt-testet a halál után csak 48 óra mulva szabad felhozolni.

Nemzeti színház

Oct. 10. Ügyvédek. Színjáték, 5 felv. Ifland-tól. E darab kora színre hozását roszallanunk kell. Ifland (†1814) már magában gyenge egy költő, és e darabja mindenesetre az. Felüleges érzelgés, dücögős párbeszéd, köthetábra való leckzés, miben e színész-költő szenvedett, e darabban minden előző. Ügyvédek inkább pap, vagy épen szerzetes; litkos tanácsosa inkább pityergő irnok sat. Oly jellemek, melyek csak a német idyl költészet paradicsomában léteznek. Innen volt, hogy színészeink szerepöket felfogni nem bírák, nem a darabot. Ily lüd-mérgü tanácsosok a tizenkettöd réti kiadásu német álladalmakban sem képzelhetők. Az ács jelleme, minden eszményiessége mellett is megjárna; csak az kár, hogy hétköznap lévén, nem hogy ács, de tán egy mesterember sem volt a színházban. Más szókkal, a darabok megválasztására figyelmet kérünk. Ha előre nem, legalább visszafelé ne menjünk. Gyulai játékközben háromszoros kihívásban részesült. E jellem lenne a darabban legcépb; de ez is a végső felvonásban játszhatlan silány.

Oct. 11. Angyal és Demon, francia vigj. Jó darab. Priel Kornelia, főleg leltéresénel, messterileg játszott. Szilágyi S. Ducoudray-t szokott kedélyességgel személyesíté. — A harmadik felvonás-beli kert-diszlet igen csinos volt, a mi a disziltönek dicseretes izlésére mutat.

Oct. 12-kén Scott nem es, francia vigjáték 5 felv. Az előadás kissé bagyatt volt, hiányzott az összevágás, a mi az ily társalgási játékokban fő kellék. Ha a fő szereplők mindenike annyi készült-séget tanusított volna mint Benedek, (Macelan) és Priel C. (Duncan Sara) e szemrchányást nem tehetnék. 3.

Agio. Bécs cot. 9-én: arany 22 $\frac{1}{2}$; ezüst 19.

HIRDETÉSEK.

HIVATALOS.

(498) (2-3)
767. 1854.

Hirdetmény.

Az alább irt cs. k. sóbányahivatalnak szüksége lévén 1855-dik évre következendő termékekre és építési anyagokra u. m.

3700 bécsi mérő elegy búza,
1100 „ „ török-búza,
1300 cub. öl tüzi fa és
1500 darab $\frac{1}{2}$ czolos és 1 ölös
tölgyfára.

Ezen kellékek beadása folyó év november hónapja 13-kán a ts. k. m. újvári sóhivatal irodájában tartandó ársökkenés után a kevesebbert vállalkozóknak kiadatnak az alább irt pontok mellett:

1-ör. A gabona mennyisége az ársökkenés alkalmával meghatározandó három időszakban lesz beadandó.

2-ör. Csakis oly gabona léssen be-veendő, mely egészséges, tiszta és teli szemű léssen; a búzára nézti ez, két rész tiszta búza és egy rész rozsból állhat.

3-ör. A tüzi fa is nagyobb részben száraz és hasábfából minden ág-bog nélkül, és egy öl hosszú dara-bokból kell hogy álljon; a tüzi fára nézti az utolsó beadási időpont leend 1855-diki május utolsó napja, a tölgy-fára nézti pedig február utolsó napja.

4-er. Kötelen léssen a vállalkozó a felsőbb helyről történt helybenhagyás után a vállalatjához mért 10 procent cautiót kész pénzben vagy statuspa-pirosban letennie, vagy két annyit érő törvényesen megbecsült és intabulált fekvöket a cs. k. kamara biztosításá-ra lekötni, melyek nokie a felvállal-tak beadása után visszaadatk.

Ezen ársökkenésre a vállalkozók a fenn kijelölt napon délelőtti 9 óra-koz személyesen 10 procent bánat-pénzzel megjelenhetnek, vagy pedig 15 kros bélyeges papirosra írott a-jánlatukat a szükséges bánatpénzzel ellátva, pecsét alatt bérmentesen a fenn kitűzött ársökkenésért mege-lözö estvéig meglehetik; mindazonal-

tal szükség léssen az írásbeli ajánla-tokban vállalatukat és ezeknek ár-ukat tisztán kijelelni, és ezeket azon külrattal: Vállalat a gabona és anya-gok beadása tárgyában“ ezen hivatal-hoz juttatni.

M. Ujvárt, october 5-én 1854.

A marosújvári cs. kir. sóhivatal.

(497) (2-2)
9497. 1834.

Ajánlkozási-hirdetmény.

A kolozsvári cs. k. kerületi pénz-üggygazgatóság és ennek segéd-hivatal részének az 1855-dik katonai évi írszer, világítási, és egyéb irodai anya-gok szükséglete szállítására folyó év october hava 15-kéig ajánlkozás elin-tézés nyilatlik, a szükségelt anyagok szállítása annak engedtetvén által, ki-nek ebeli igénye csekélyebb leend.

A szállítandó anyagok nevei kö-vetkezendők: fekete és vörös iron, irópenna, pecsétviasz, finom és kö-zönséges, sinor-spárga, finom fe-hér és közönséges, szürke-spárga, vörös és fekete tinta, mézgagyanta (Gumi Harz) rézpor, óstya, sodrott selyem, czérna, zsákvaszon, gyufa, jámpa-olaj, fagyugvertya irodaitu stb.

A 15 krajczáros bélyeg ivre vagy saját kezüleg irt, vagy ha a vállalkozó írni nem tudna, két tanu előtt kézvö-násával és 50 pengő forint bánat-pén-zel ellátott ajánlatok legfeljebb folyó év october hava 15-dike estvéli 6 ó-raig ezen cs. kir. pénzügy igazgató-ságnál be kell hogy adassanak, és a-zokban minden egyes anyag szállítási ára mind számmal, mind pedig betü-vel ki kell hogy jelöltessék.

Mind az anyagok mintája, mind pe-dig az ajánlkozás bővebb föltételei it-ten beláthatók.

A cs. k. pénzügy igazgatóságól Kolozsvárt sept. 28. 1854.

MAGÁN HIRDETÉSEK.

(495) (3-3)
VIRSLI

a legtisztább módon, s legjobb ízü, készül a P. Minoriták temploma vé-giben lévő háznál.

Eladó-jószág.

B. Hunyadtól nem messze az almási alkerületben SZTÁNA helységben van egy örök áron eladó jószág, mely áll: 130 hold szántóföldből. 250 hold legnagyobb tölgy és bükk-fákból álló előrdő.

(503)

DR. KOCH

kir. porosz. kerületi orvos

NÖVÉNY BONBONJA.

Egy nagy skatulya ára 40 prk; a kisebbé 20 prk.

A kiválólag erre alkalmas növény-medvekből készült s a legtisztább czu-koz-kristályal szilárdá tett ezen növény-bonbonok leltismeretesen ajánlatok mint próbált házi szer száraz köhögés, és nyálkásodás, faldoklás, rekedtség, grippe és más nátha-bajok ellen. Mindezen bajokban szelidítőleg, enyhítőleg s különösen jótékonyan hat-nak az izgatott légesövekre, a kiköpést könnyítik s szeliden tápiáló é erősítő alkatrészeikkel a légesövek nyálkahártyáit erősítik.

Dr. KOCH növény-bonbonjai, a melyek-ből KOLOZSVARRA csak a WOLF TESTVÉREKHEZ, és SEGESVARRA MISSELBACHER J. B. urhoz gyakra-n érkezik friss szállítvány, hosszuko skatulyákba vannak hely-vezve, melyek fejr, barnával nyomott feliratán az itt álló pe-csét van, a melyre hasonló nevezett más készítményekkel föl-cserélhetés tekintetéből igen tanácsos figyelni.

NÖVÉNY-FOGPOR

G. J. POPP-tól,

Fogorvos s az Anatherin-szájviz sat. kiv. tulajdonosa.

E növény-fogpor aként tisztítja a fogakat, hogy naponként használata által nem csak a szokott, annyira kellemetlen borkó távolítatik el, de a fo-gak zomancza fejérb és gyöngédebb lesz; erősíti a foghust, s ez által a már megromlott fogak épségét visszaadja, és kellemes illatával a száj legro-zsább szagát is eltávolítja.

Egy skatulya ára 36 kr. pp. Található Kolozsvárt Dietrich S. kereskedésében.

A kereskedelmi és iparkamara befolyása mellett szerkeszti BERDE ÁRON, tanár. —

Nyomatott a rom. kath. lyc. könyvnyomóintézete bettivel.